СВОБОДА · SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК · UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. — РІК XXXII. Ч. 275. Джерзи Сіті, Н. Дж., второк, 25. падолиста, 1924. VOL. XXXII. No. 275. Jersey City, N. J., Tuesday, November 25, 1924. THREE CENTS

…ерація Праці роскриває …андальне поведення …онійного провідника.

ГОЛОВА ЮНІЇ ОРГАНІЗАТОРОМ СКЕБІВ.

ЕЛЬ ПАСО, Тексас, 22. падолиста. — Майже цілоденне засідання конвенцій Американської Федерації Праці зійшло нині на дискусію над юнізацією робітників у західно-верджінськім окрузі мягкого вугля.

Підчас сеї дискусії викрито скандальне просто поводженне Ворена Стовна, голови юнії зелізничих машиністів. За урядовання сього голови юнія зелізничих машиністів пішла в копальняний бизнес та закупила чотири майни в Західній Верджінії. Копальні належали до підприємства, котрого всі шери находилися в руках юнії зелізничих машиністів. Ворен Стовн яко голова зелізничої юнії був рівночасно директором майнерського підприємства, і власне в характері сього директора поводився всупереч усім засадам, які він яко юнійний провідник старався переводити в життя. Він не лишень принимав на роботу до майн неюнійних робітників, але й опирався організації юнії серед майнерів копалень. Він довів кілька разів до страйку зорганізованих робітників і проти страйкарів уживав скебів, як всякий другий бос.

Конвенція Американської Федерації Праці, обурена таким поступованнем голови юнії, ухвалила остру резолюцію проти Ворена Стовна, в якій загрозила поданнем до публичного відома всіх фактів, якщо він не поправиться. Сю загрозу всі вважають як загрозу бойкоту.

ЗАХОДИ АМЕРИКАНСЬКИХ І МЕКСИКАНСЬКИХ ЮНІЙ ПРОТИ СПІЛЬНИХ ВОРОГІВ.

По полудни на засідання конвенції зявився делеґат Мексиканської Конфедерації Праці та заявив, що мексиканська конвенція приняла резолюцію, в котрій дякує Американській Федерації Праці за її допомогу проти заходів ворогів мексиканського зорганізованого робітництва зі Злучених Держав та обіцює помагати американським юніям проти затій їх ворогів з мексиканської землі.

Сю резолюцію поясняють яко союз американських та мексиканських робітничих юній для боротьби проти кертичої праці комуністів, які стараються підривати зі середини так мексиканські, як і американські юнії.

СПОДІЮТЬСЯ НОВОЇ ЗАВЕРУХИ В МЕКСИКО.

ХВАРЕС, Мексико, 22. падолиста. — На конвенції Мексиканської Конфедерації Праці зявився представник ново-вибраного мексиканського президента Каеса та просив конвенцію, щоби вона доложила всіх старань, аби члени мексиканських робітничих юній були льояльні для президента Каеса на случай нової мексиканської заверухи.

Представник нового президента заявив, також, що ґенерал Фльорес лагодиться до нової револючії в день обняття уряду новим президентом, якого вибрано на робітничу програму. Він заявив також, що уряд знає про приготовання вибуху на день 1. грудня та що війска уряду готові до акції.

ФРАНЦІЯ ЗАТЯГАЄ НОВУ ПОЗИЧКУ В АМЕРИЦІ.

НЮ ЙОРК, 22. падолиста.— Ґрупа банкирів під проводом банку Морґана виставила для підписування нову державну позичку для Франції

Сим разом Франція зичить сто міліонів долярів.

СЕНАТОР ЛА ФОЛЕТ ПРО СВОЮ ДАЛЬШУ ПОЛІТИКУ.

МЕДИСОН, Висконсин, 23. падолиста. — Сенатор Ла Фолет заявляє в своїм журналі, що поступова партія зовсім не розчарована вислідом виборів та що вона не покидає своєї боротьби. Він каже, що вибори були не кінцем, а лиш початком політичної боротьби.

ПРОГИБІЦІЙНІ УРЯДНИКИ ПРИЗНАЮТЬ НЕВДАЧУ.

НЮ ЙОРК, 22. падолиста. — Прогибіційні урядники сього округа кажуть, що їх бльокада Ню Йорку нічого не помагає, бо мимо сього, що вони щільно оточили місто сторожами з усіх сторін, десь таки є „проточина", якою до міста пачкується велика маса алькоголю.

ЗНОВА „ВІЙНА" ЧЕРЕЗ „МУНШАЙН".

ШИКАГО, Илинойс, 23. падолиста. — Підчас сварки в однім салуні на Сисеро, яка счинилася через пачкованне алькоалькоголю, прийшло до бійки на револьвери, і в ній погиб властитель салуну Едді Тенка.

Убийника й учасників стріляниня арештовано.

АРЕШТОВАННЄ СУДДІ, ШЕРИФА И ПРОКУРАТОРА.

ЧАРЛСТОН, Вест Верджінія, 23. падолиста. — Тут арештовано нині на приказ федерального суду шерифа Дон Чефина, суддю Роберта Бленда й прокуратора Джана Чефина. Їх арештовано тому, бо велика лава присяжних суддів признала, що їх треба обжалувати за підкупство свідків. Їх випущено на волю по зложенню 30,000 долярів запоруки.

ПРЕЗИДЕНТ БАНКУ АРЕШТОВАНИЙ ЗА СПРОНЕВІРЕННЄ

КАНСАС СИТІ, Мисуре, 23. падолиста. — Тут арештовано нині Джосефа Ґрента, директора банку Сентрополис, за спроневіренне гроший, зложених в сьому банку.

НАЙШЛИ КОСТИ ДВОХ МУЩИН.

СЕЙВИЛ, Лонг Айленд, 23. падолиста. — Місцева поліція найшла тут в лісі кістяк чоловіка. Його череп мав діру від кулі, а коло нього лежав револьвер. Припускають, що се було самогубство.

СОМЕРВИЛ, Ню Джерзі, 23. падолиста. — В лісі над потоком Савт Бавнд Брук найдено кістяк чоловіка. Поліція, котра робить слідство в сій справі, догадується, що він певно погиб від нещасного случаю на польованню.

НОВІ ФАКТИ ПРО СПАЛЕННЯ ЖІНКИ ПАСТОРА.

Каламбас, Огайо, 23. падолиста. — Нові знатоки хемії, покликані судом до розглядання тлінних останків пані Шітслі, жінки пастора, якої тіло найдено спалене в печи парохіяльного дому, ствердили, що покійну хтось вперед задушив, а відтак доперва спалив.

БУРЯ НА ОКЕАНІ.

Ню Йорк, 23. падолиста. — Великий трансатлянтійський парохід Беренґарія, один з най більших кораблів у світі, ждав нині через мраку й бурю 20 годин, заким йому можна було віхати беспечно до порту.

ПРОГИБІЦІЙНІ АҐЕНТИ ПРО СВОЮ РОБОТУ.

Вашинґтон, 23. падолиста. — Прогибіційний уряд подає звіт зі своєї діяльности в місяцю жовтни, з котрого видно, що за той місяць прогибіційні урядники полагодили 3,355 справ нарушення прогибіційного закона.

Вони доконали 1,915 арештів та конфіскат. Сконфіскований „товар" оцінюють вони на 616.315 долярів.

700-ЛІТТЄ ДАНЦІҐУ.

Сього року проминає 700 літ від хвилі, коли поморський князь Святополк надав німецьким кольоністам привілей на закладанне ндморського міста, яким став славний торговельний центр Данціґ.

ГОЛОДОВІ ЗАВОРУШЕННЯ У ВІРМЕНІЇ.

В Олександрополі, в радянській частині Вірменії прийшло до ґолодових заворушень, причому убито сім осіб а 46 поранено.

ПОДАТОК НА ЛЬОКАТОРІВ.

В польському міністерстві фінансів продумують над податком на льокаторів, з якого приходів творено би фонди для будівельних підприємств.

ЩЕ ОДНА ДОІСТОРИЧНА НАХІДКА.

Поблизу залізничого двірця в Прущу під Данціґом, найдено гробницю з бронзової епохи.

ДОХІДНІСТЬ УКРАЇНСЬКИХ ЗАЛІЗНИЦЬ.

За місяць вересень ц. р. прибутки всіх залізниць України виносили коло 12,7 міліонів рублів, а втрати 10, 9 міліонів рублів, в тім на заробітню платню видано коло 4. 7 мил. рублів. чистий прибуток виносить 1,6 міліонів рублів, який відіслано до центру (до Москви).

ЗАТРОЄНІ ГУСИ.

Дня 22. м. м. приїхав на східний варшавський двірець транспорт большевицьких гусей, зложений зі сімох ваґонів. Ветеринарійні оглядини виявили, що хоч гуси були живі, всеж таки були затроєні.

ЩЕ ОДИН ВОРОГ ПОЛЬЩІ.

Посли з Людового Народового Звйонзку зголосили внесеня щоби польський уряд в найблизшому часі видав приписи звернені проти кочівничого життя циганів, і примусив узятись їх до якоїсь праці, або до опущення меж Польщі. Внескодавці думають, що цигани, які кочують з місця на місце ворожать і крадуть, дають злий примір льояльним обивателям, які хоч і не кочують. але крадуть особливо на „кресах".

ОБМЕЖЕННЯ ВСТУПУ ДО ПОЛЬСЬКОГО СОЙМУ.

На конвенті сеніорів вніс маршалок Ратай проєкт обмеження вступу до сойму для публики, крім цього прошено послів, щоб вони не впроваджували чужих гостий до соймових кульоарів.

ЕКСПЛЬОЗІЯ В ОСТРОВІ ПІД ЩИРЦЕМ.

В хаті Петра Мокрого в Острові під Щирцем наступила експльозія ручної ґранати, яку хтось кинув через вікно в кімнату. На місце випадку виїхала поліційно слідча комісія.

ЗА ЗНЕВАГУ ПОЛЬСЬКИХ КРАСОК.

Еміля Гібнера з Бидгоща, який поставив на своєму городі страхополода, пристроївши його червоно-білими стяжками засуджено на 3 місяці тюрми і 500 золотих гривни.

ТОРГОВЛЯ „ЖЕЧПОСПОЛІТОЮ".

На днях продав „місти" Падеревські шлеському „повстанцеві" Корфантому газету „Жечпосполіту".

ПЕРЕНЕСЕННЄ МИТОВОГО УРЯДУ.

Митовий уряд в Калагурівці на погранічу звинено, переносячи весь комунікаційний рух до Підволочиск Гусятина.

ПЕРЕДІСТОРИЧНА НАХІДКА.

В Новому Дворі біля Яблонки, під Варшавою найдено т. зв. скринкову могилу з мальованою керамікою, якої вік устаслено на VI. ст. перед Христом. Нахідка репрезентує один зі слідів побуту в околицях Варшави північного племени, яке з над балтійського моря пересунулось з півночі на південь до Галичини і Шлеська. Нахідку передано до варшавського музея.

ПОЖЕЖА ВАРШАВСЬКОГО АРСЕНАЛУ.

На території варшавського арсеналу знялася на днях пожежа, викликана наглим перерванием електричної течії. Поки що не усталено викликаних пожежою страт.

ЧИСЕЛЬНІСТЬ АРМІЇ МАЛОЇ АНТАНТИ.

Пражська „Трібуна" подає зіставлення чисельности армій Малої Антанти на мирній і военній стопі. Чехословаччина підчас мира має 155.000 жовнірів підчас війни 500.000; Югославія підчас мира 125.000 підчас війни міліон; Румунія підчас мира 125, підчас війни 2.400.000. Разом Мала Антанта може поставити 4 міліони війська.

Товариші Троцького усувають його з уряду і з комуністичної партії.

БЕРЛІН, 22. падолиста. — З Москви наспіли телеграми, які повідомляють, що російський большевицький уряд хоче цілком усунути від власти теперішнього міністра війни Леона Троцького.

Недавно відбулося в Кремлі спеціяльне засіданне „політбюра" („політбюро" се політичне бюро російської комуністичної партії, до якого належить 7 осіб, котрі кермують і партією урядом і цілою державою), яке судило Троцького за книжку п. з. „Наука з октябрської (большевицької) революції" і засудило його на виключенне з державної керми і політичного життя.

Засіданне відбулось під проводом премієра Рикова. Перший обжаловував Троцького його шваґер Леон Каменев, заступник Рикова, а відтак Зіновев, голова „комінтерна", і вкінці Сталін. Вони закинули Троцькому, що він хоче підкопати „ленінізм", щоби натомісць ввести „троцкізм"; що він фальшує „історію большевизму"; та що розбиває єдність російської комуністичної партії.

До того ще шваґер Каменев закинув, що Троцький зломив слово чести, бо як вернувся з Кавказу, то прирік, що не буде виступати проти більшости російської комуністичної партії.

Отже „політбюро" саме відразу не викинуло Троцького, а наперед піддало резолюцію до відголосовання робітничим спілкам (юніям). Її вже приняв „червоний" конґрес робітничих спілок в Москві і на Україні в Харкові, а відтак передано її місцевим спілкам.

Сим робом „політбюро" здобуває опінію проти Троцького, котрий всетаки має ще симпатії серед большевиків, а небаром гадає його викинути з уряду, проводу в партії і загалом політичного життя в советській Росії. Відтак він зможе жити в Росії лише яко звичайний громадянин, а може навіть мусітиме виїхати заграницю.

АНҐЛІЯ ПОСИЛАЄ УЛЬТИМАТ ЕГИПТОВИ.

ЛОНДОН, 22. падолиста. — Анґлійське правительство переслало через свого комісаря лорда Елленбі в Каіро в Египті, ноту египетському правительству на руки премієра Заґлула паші.

В сій ноті воно домагається від египетського уряду сатисфакції за убитте ґенерала сера Лі Стека, відшкодовання в сумі $2,500,000, заборони політичних демонстрацій і усунення египетських війск із Сидану (на південь від Египту).

Анґлія жадає виконання сих домагань до 24 годин, тому ся нота є наділі ультиматом.

Рівночасно Анґлія висилає на египетські води свої военні кораблі і баталіон піхоти до Каіро.

ЕГИПЕТСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО ГОДИТЬСЯ ЛИШЕ ВЧАСТИ НА ДОМАГАННЄ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ.

ЛОНДОН, 23. падолиста. — Египетське правительство відповіло на анґлійський ультимат, що воно годиться на домагання Великої Британії, з виїмкою одного, а саме щодо опорожнення з египетських війск Судану (краю на південь від Египту).

Одначе анґлійське правительство стоїть при свому і посилає военні кораблі і війско до Египту.

АНҐЛІЯ ВЖИЄ ВІЙСКОВОЇ СИЛИ ПРОТИ ЕГИПТУ.

ЛОНДОН, 23. падолиста. — Анґлійське правительство вислало военну фльоту і війско з острова Мальти (на Середземному морі) до Египту.

Коли египетське правительство не забере своїх війск із Судану, то анґлійські війска увійдуть туди і поможуть Суданцям їх викинути силою.

ЕГИПЕТ І ЛІҐА НАРОДІВ.

ЛОНДОН, 23. падолиста. — Египет хоче звернутись до Ліґи Народів за охороною перед анґлійською інвазією, але, як запевняють із Женеви Ліґа Народів не буде мішатись до того спору. Вона вважає, що Велика Британія має свого рода „доктрину Манрова" у справі Египту, тому, що вона проголосила його самостійність має за се одвічальність.

Тепер Анґлія хоче проголосити також независимість Судану і хоче Суданцям помогти скинути військову окупацію Египтян, отже й у сьому випадку годі Ліґі Народів виступати проти Анґлії, а в обороні Египту.

ПОЛІТИЧНА КРІЗА В ЕГИПТІ.

КАІРО, Египет, Африка, 22. падолиста. — Ізза убиття команданта анґлійських війск в Египті сера Лі Стека египетський премієр Заґлул паша хоче уступити.

ЕСПАНІЯ ГОДИТЬСЯ З ПОВСТАНЦЯМИ.

ЛОНДОН, 21. падолиста. — З Мадриту повідомляють, що еспанська військова команда в Мароку згодилася підписати перемиря з провідником мароканських повстанців Абд ель Крімом.

Боротьби з Марокканцями тягнулися від 1893 року.

ФАШІСТИ ЗАБОРОНИЛИ СВОЮ ДЕМОНСТРАЦІЮ

РИМ, 21. падолиста. — Італійське (фашістське) правительство заборонило фашістську демонстрацію з нагоди другої річної конвенції фашистів.

Сей наказ видано згідно з постановою, яка забороняє всякі демонстрації.

МУКА ПОДОРОЖІЛА У ФРАНЦІЇ.

ПАРИЖ, 21. падолиста.—Сього тижня ціна муки у Франції знову пійшла вгору. Кажуть що вона ще далі буде більшати, коли заграничча пшениця не потаніє.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Published as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодинокє число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ .75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

В Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Ур. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ХТО ЗНАЄ ВАРТІСТЬ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА

В канцелярію Українського Народного Союза попало від початку ювилейної кампанії кілька листів, в яких наші щирі організатори подають факти несвідомости наших людий про вартість запомогової організації. Наші дописувателі часто з тої причини попадають у розпуку і ломлячи руки запитують, що їм робити з такими людьми.

Тимчасом ломити рук тут причини нема. Люди, які не знають добродійств запомогової організації, трафляться не лишень серед нашого народу, але й серед других народів. І не лишень серед нашого народа, але й серед других народів случаються люди, які накидаються лайкою та визиванками на всякого, хто хоче їх навести на добру для них дорогу. Коли другі народи, бачучи в своїх людий байдужність до важної справи, не заломлять рук, а засукують спокійно рукави та жваво беруться до праці, щоби виполоти се хабазя байдужности, і коли вони своєю працею доходять гарних успіхів, то йдім їх слідами й ми, працюймо, спокійно перконуймо, не зражуймося хвилевими невдачами, а колись, як другі, так і ми будемо могти повеличатися також гарними доспіхами. Коли може в нас праця піде навіть тяжче, як у других, то тим більше ми будемо мати права похвалитися добутками нашої праці.

Не треба зражуватися, що дехто не розуміє ваги запомогової організації, ще й тому, бо її вагу розуміє людина аж тоді, коли її стріне нещасте, і коли вона дістане запомогу або запомогу хотілаби дістати, а дістати не може. Здорова, людина, сильна, якій далеко до смерти, якій думка не може прийти про недугу й каліцтво, така людина, звичайно, не любить, як її хтось наставляє подумати про такі можливости. Таким людям треба показати людий, які розуміють вагу запомогової організації. Ось таким невірним Томам кілька примірів.

Ось один свідок:

Я, низше підписана, складаю сердечну подяку Головному Урядови У. Н. Союза за виплату мені посмертного в сумі тисячу долярів по моїм мужу, Михайлі Пізіо, котрий помер по короткій недузі, хоч ще був в силі віку і прожив всього 39 літ.

Закликую всіх Українців в Америці, щоби вступали в члени Славної Організації і підпирали її міліоновий фонд, бо ся організація помагає своїм членам, удовам і сиротам і виплачує скоро і рехтельно.

Так само складаю сердечну подяку Урядови Братства св. Арх. Михаїла, від. ч. 211 У. Н. Союза, і всім членам згаданого відділу за численну участь в похороні мого мужа, та за виплату з братської каси підпомоги вдові і сиротам в сумі 80 долярів, не рахуючи бенефіту.

Теодозія Пізіо.

А ось другий свідок:

Я, низше підписана членкиня, від. 37 У. Н. Союза складаю сердечну подяку Урядови У. Н. Союза за уділення мені підмоги з фонду запомогового в сумі $50.00.

Желаю У. Н. Союзови розвитку в членах і в маєтку.

Так само сердечно дякую цілому загалови Сестрицтва Любов, від., 37 Укр. Нар. Союза. Нехай і воно зростає в членкині і в маєтку і кличу до усіх жінок і до дівчат вступайте до нашого відділу і до У. Н. Союза, бо се велика поміч для нас.

Хай ніхто не дивиться на те, що вона здорова як бук! Хороба вчіпиться і такої і тримає роками..

Деж тогди вдатися о поміч, як не до У. Н. Союза?

Евдокія Кардаш, з Елізабет, Ню Джерзі.

А ось ще нові свідки, сим разом аж зі старого краю:

Поважане Товариство!

Завідомляєм Вас, що гроші, котрі зістали вислані, ми всі отримали. Складаємо за них щиру подяку. Лишень просимо, якби можливо, то пришліть для тих бідних менших сиріт хоть по пять долярів на деяке убране, бо по тій нещасній війні не можна опаматались.

Остаємось з поважанем і дякуємо за всі труди Ваші по нашім покійнім батьку.

Поріче, дня 22. X. 1924.

Марія Гіль, Анна Гіль, Танька Гіль.
(Підписав Танію Стефан).

Отсі свідоцтва най члени-організатори предложать тим, що не знають ваги Українського Народного Союза, і най їх поспитають, а що будуть говорити їх вдови та їх сироти, колиб так нещасте спало на них?

У ДЕНИКІНСЬКІЙ ТЮРМІ

Наш придніпрянський земляк проф. Володимир Коваль помістив під цим наголовком у берлінсько-московській часописи „Дни" уривок зі своїх цікавих споминів про недавні роки горожанської війни на Україні. Шкода, що проф. Коваль ще й досі „сидить на двох стільцях", як недавно писав про нього наш берлінський кореспондент: будучи свідомим Українцем, він все-таки містить свої твори не в українській, а в московській пресі. Проте це не єлменшує цікавости його споминів і ми тут радо передруковуємо понизчий уривок. Редакція.

* * *

...Я проснувся в ночі від вельми енергійного дзвінка в моїм передпокої і підійшовши до дверей довідався, що маю відчинити представникам „контра-розвідки". Прийшлось одчинити, й до покою ввалилась товпа жовнірів та офіцерів. Зразу ж кинулась в очі ріжниця між трусом большевицьким і денікинським. Большевик робить ревизію спокійно, обдумуючи й читаючи кождий папірець, переглядаючи кожду книжку, вистукуючи кожду цеглину в стіні, пробуючи кожду дощечку в паркеті... А тут ревизуючі зробили в дві хвилини повний розгардіяш, в якому вже неможливо було-б і найбільш досвідченому шпигунови зорієнтуватись.

Кінець-кінцем я опинився в помешканні контр-розвідки, в готинниці „Версаль".

Як що де-небудь можна було спостерігати особливо виразно повний хаос, безладде, безсоромне хабарництво й дику, безмежно дурну сваволю денікинської влади, то це в контр-розвідці. Якраз контр-розвідка була мозком, душею та системою денікинської влади й тут, як у зеркалі, відбивались ціле безглузде й безнадійність тої влади. Вже сама кімната, куди нас привели, зразу це показувала. У невеличкім покої було скупчено коло ста стоячих людей (бо сісти було неможливо), серед яких коло третини було офіцерів у погонах, а то навіть і з орденами, були старі й молоді Жиди, були просто обивателі, яких вже один зовнішній вигляд свідчив про їх повну благонадійність, було чотирі священики-Українці, багато робітників то-що.

У цій товпі, майже ввесь час стоячи, пробув я три дні, безнастанно чуючи оповідання про арештовання, збентежені запитання „завіщо-ж мене арештовано?", жалісні прохання „та допитайте-ж мене нарешті" й т. и.

На четвертий день мене переведено до Лукянівської тюрми. Попав я в келію десяту на пятім коритарі, яка міститься в півпідвальнім поверсі й розрахована не більш як на 10 душ. Замкнено нас тут було 22 душі й люде були цілком ріжноманітні: був старий Жид, домовласник, цілком знесилений, було два якихсь кримінальних типи, був запеклий большевик Хвостиков — кравець, сидів священник Попель, який майже не вставав з колін, бешкетували безнастанно два махнівці, сиділо чотирі соціялісти-революціонери, в тім числі видатний робітник Кругликов — розумник і людина великої сили, сидів, нарешті, маленький і злобний большевик Епштайн, якого я знав віддавна, як незвичайно нахабного й небезпечного чекиста... Келія наша була в особливій пошані, бо в ній було мало „невтральних", а здебільшого все політичні. Перебуванне в цій келії було одним з найбільш тяжких і сумних, які я зазнав у цілім життю. Не стільки дошкуляли нестерпимі умови перебування в вонючій келії, спанне на цементовій долівці то-що, скільки те, що прийшлось побачити й почути. Либонь це сидінне було не менш болісним і нелюдськи-жорстоким, ніж перебуті вже мною сидіння в чека.

Першого-ж вечора я був потрясений, коли повернувся з допиту Круликов і, випльовуючи кров, вийняв два зуби, вибиті йому при допиті. Коло півночі прийшов з допиту большевик Хвостиков, виполосований нагаєм і з обіцянкою, що завтра йому буде остаточний розрахунок. Незабаром до келії вдерлись якісь офіцери з криками „встать", „смирно", а якийсь дегенеративного вигляду субект підходив до кождого, освітлював йому лихтарнею лице й питав: „Ви мене не пізнаєте?" Ця комедія повторювалась потім кілька разів і цілком незрозуміло було, що вона мала означати.

Але найтяжче й найстрашнійше було пережите слідуючої ночі, коли до тюремного двору віхало авто, коли почали витягати з келій поодиноких вязнів і коли ціла тюрма заголосила невимовно-страшним виттям-криком. З нашої келії виводили Епштайна. Почувши своє призвище, він забився в куток під нари, а коли його звідти витягнули, то він вже не кричав, а пищав, обнімаючи коліна своїх катів і хапаючи їх за руки. Закамяніла келія ще довго чула його квилінне, поки не зашумів грузовик і не задеренчав під склепіннями брами. Тюрма швидко уговкалась, всі лежали пригнічені жахом, і тільки махнівці незабаром знов почали вовтузитись, реготатись і розповідати масні анекдоти. Згодом ми довідались, що тої ночі було забрано 11 душ, у тім числі урядника Дніпросоюзу Коліновинця, учителя Білоцерківського та инших. Їх розстріляно на узліссі Пушкинського парку.

Нарешті мене покликали на допит. У покої сиділо душ шість молодих, елегантських офіцерів. Допит почався так:

— скажіть, скільки літ ви вже займаєтесь „мовой"?

Не розуміючи, чого від мене хотять, я мовчав.

— Коли вас питають, ви мусите відповідати! — заверещав аж підскочивши мій слідчий.

— Питанне ваше для мене незрозуміле, тому й не знаю, що вам відповісти, — сказав я.

— А-а, не розумієте! Мовою, питаю, скільки літ займаєтесь. Скільки літ дістаєте від Австрії гроші за мову. Відповісти негайно! Точно. Ясно. Я тобі покажу мову. Засікти звелю! — кричав мій слідчий, цілком скаженіючи й розбиваючи свій куалк до крови об стіл.

У такім дусі допит провадився коло години, причім я ледве чи мав змогу вимовити більше двох десятків слів. Цілий час цей скажений чоловік кричав про „мову", про „батька Грушевського", про те, що він мені покаже, як називати авто „самопером"... Яке-ж було моє здивованне, коли по скінченні допиту мені було звелено підписати „протокол", складений на трьох аркушах. Навіть не читаючи, я відмовився підписати, бо крім двох десяток слів, я ніяких зізнань не складав.

— А, так? Ну, то ми вас примусимо підписати. Відведіть його.

Цей півбожевільний слідчий нагнав на мене досить великого страху, і я був певний, що мене спіткає доля Кругликова, якого допитував той самий слідчий. Я був дуже здивований, коли ніч проминула для мене спокійно.

Дякуючи молодшому тюремному лікареви, мене вранці перевели до тюремної лікарні. Там все-таки було безпечнійше. Але тут зявилась цілком несподівана перешкода. Старший тюремний лікар, мій особистий знайомий, побачив моє призвище на лісті й схотів мене сам оглянути. Переконавшись, що тюремний режим протягом двох тижнів дійсно зруйнував моє здоровле, він сказав, що згожується залишити мене в лікарні, але скаже обголити мені половину голови, бо мене треба навчити, як „будувати самостійну Україну". Це дикунське розпорядженне, віддане тюремному фершалови в присутности молодшого лікаря Куницького й доглядача, негайно викликало з мого боку гострий протест. Але, не зважаючи на вговорювання молодшого лікаря й навіть на його увагу, що таке розпорядженне незаконне, старший лікар усе настоював на своїм. Вивів мене зі скрутного становища доглядач. Він просто взяв вину на себе, сказавши голяреви, щоб той обголив мені не половину голови, а цілу голову. Таким побитом я уникнув безглуздого знущання, якого хотів доконати на мені інтеліґентний і навіть розумний чоловік тільки наслідком своєї сліпої ненависти до всього, що, на його думку, носило яку-небудь ознаку „самостійности"... Згодом я з ним стрінувся. На моє обуренне, кея я йому висловив, він відповів: „Для вас це було знущанням, а хіба це для мене не було знущанням, коли ви мене на старости літ примушували вчити „мову", коли я шматка хліба позбувся через оту дурну мову?"

Серед двох тисяч вязнів, що сиділи в Лукянівці, було більше 600 офіцерів. Без найменьшої розваги, на основі першого-ліпшого доносу офіцерів арештовано, і на Печерську та в Лукянівці їх сиділо в загальній кількости більше 1500 душ. Большевики, що пролізли в контр-розвідку й навіть займали в ній де-які високі посади, старалися зі всіх сил, не тільки посилаючи доноси, але й подаючи документальні докази. Робилось це в незвичайно нахабний спосіб. Так, напр., разом зі мною сидів полковник Коренцов. Цей полковник, ховаючись од большевиків, упросив мене приняти його робітником на фабрику „Наталка", де він і працював 6 місяців. Але на нього було подано доноса з документами, що він командував большевицьким полком, і цей бідолаха просидів три місяці в Лукянівці.

Особливо глибокі спомини залишились у мене від правої сторони лікарні, де в кількох келіях вікна були забиті до самої гори. Доглядач сказав мені довірочно, що там лежать вязні, яких вивозять на тортури. Це були живцем поховані люде. Мені розповідали про одного большевика, який лежав там зовсім чорний од биття. На прогульках я инокі чув глухий стогін з цих келій. Одного з тих вязнів мене довелось побачити.

Одної ночі до нашої келії привели з „секретної" сотника Гороховатого. Він ледве переставляв ноги, такий він був знесилений. Увійшовши до келії, він зразуж упав на ліжко, і я тільки встиг побачити його змучене лице й палаючі очі.

Кілька дорогих обідів, розмін півміліона „лопаток" (одеські українські гроші) та керенок на царські сторублівки (сума досить значна як на ті часи) — зробили далеко скорше своє діло, ніж усі прохання перед Бредовим і Щучкиним, ніж усе телеграми до ростовських міністрів. Мене звільнили на поруки, й тоді почались безконечні допити військового слідчого вже на волі. Слідчий все більше вмовляв мене „кинути все це", бо, мавляв, „коли ми займемо Москву, тож однаково всю вашу „самостійність" винищимо з корінням". На моє запитанне, що він розуміє під „все це", він починав перечисляти: „ну, мову вашу, всяку там ваше грає-воропає то-що". Коли я йому нагадав, що він же „тоже малорос" — він з радістю за це вхопився: „отже бачите, хоч я тоже малорос, а про жадні соціялізації не думаю, мовою не займаюсь — а ви он що вигадуєте"...

По однім з таких допитів мене остаточно увільнено. Тимчасом на мене чекала в коритарі моя дружина й розмовляла по українськи з прокуратором київського окружного суду Прокоповичем. Аж тут коритарем пройшов начальник військово-слідчого відділу. Спинився. Прислухався.

— Стидайтесь, пані! — строго промовив він до неї. — Ви стараєтесь за вашого чоловіка, якому закидається такий тяжкий протидержавний злочин, і тута-ж, у цій офіціяльній установі, зважуєтесь розмовляти цим підлим воляпюком".

На, щасте, цей інцидент не вплинув на моє увільненне.

Проф. В. Коваль.

Боже великий, Боже єдиний,
Нам Україну спаси-храни,
Всі свої ласки і всі щедроти
На рідну землю, Отче, зверни.
Ми побіджені і слабосильні,
Ти нам відвагу і силу дай,
Щоб ми зуміли в кождій хвилині
Життє віддати за рідний край.

Життє коротке, та безмежна штука
І незглибиме творче ремесло;
Що зразу, бачиться тобі, було
Лиш опяніння, забавка, ошука,
Те в необнятий розмір уросло,
Всю душу, мрії всі твої віссало,
Всі сили забира і ще говорить: Мало!

І. Франко.

Василь Атаманюк.

МИ СМІЛО ПІЙДЕМО.

Ми сміло пійдемо на зустріч недолі
Недоля з колиски із нами...
Проміння-ж святої бажаної волі
Зове, палить душу огнями.

Не страшать нас муки, байдужі [страждання,
На віку ми взнали лихого!..
Нам віра на волі швидкеє світання
Дасть сили, запалу святого.

Богато нас падать буде по дорозі,
І кровю нам шлях зазначиться,
Та менту одного наш дух у тривозі
На шляху своїм не спиниться.

Спочинем тоді вже, аж дійдем до [цілн,
Нам любо в той час відітхнеться;
По віки вже там, де то гніт ми тер- [піли
Вкраїни прапор розівється!

ЯК ПРОВАДИТЬСЯ УКРАЇНІЗАЦІЯ?

В київськім „Большевику" знаходимо ряд дописів, як стоїть справа в поодиноких організаціях і підприємствах.

„Справа українізації — пише Г. Лишак в ч. 230 „Большевика" в 9 X. стоїть руба. Але цього не усвідомив гаразд наш актив, передові комсомольці. коли відбувалися загально міські збори активу (у Київі), тов. Раїсов від політосвіти Губкому подав у біжучих справах інформацію про українізацію активу. Збори з якоюсь байдужністю ухвалили українізуватися. Губком КСМУ повинен в порядку союзної дисціпліни запропонувати кожному осередкові українізуватися. І не так, як українізуються тепер у нас в осередках і райкомах, — посадять напр. керуючого справами або секретаря Українця, тільки пише протоколи українською мовою, і все — а щоб вивчили мову..."

В тім же числі „Большевика" робкор Антонюк оповідає, що в першій ділянці тяги (на залізниці мабуть у Київі) ні лекцій, ні гуртків, ні курсів української мови. Взагалі нічого не робилося в справі організації. „Большевик, як найбільший чинник українізації та змички з селом, місцевим комітетом не передплачується і не рекомендується робітникам передплачувати, а навпаки гальмується справа з передплатою". Далі оповідається, що гроші призначені на передплату „Большевика" попали до місцевого комітету і там застрягли. „Вже тиждень робітники питають за газетою, скаржуться протестують, та не помогає. Взагалі тактика нашого місцевого комітету відібе охоту від українізації.

На якійсь цукроварні названій іменем Маркса, пише робкор, Правдивий, в. ч. „Большевика" з 18. X. Завком і инші організації ведуть діловодство по українськи, але всі лекції й реферати читаються виключно по російськи, за винятком учителів. Книги для клюбу вписуються переважно російські. Зі вступом до правління робкопа головного бухальтера контори цукроварні т. Білінського почалася русифікація, скасовано українську бухальтерію".. Існують курси української мови, але найважнійші риби на заводі — завідуючий клюбом, завідуючий бібліотекою, голова заводського комітету, адміністратор заводу, бухальтер, акроном — курсів не відвідують, хоч української мови не розуміють.

ХОЛМЩИНА І ВОЛИНЬ.

В часі війни 1919 — 1920 р. польську обсаду разом зі Східньою Галичиною дісталася частина земель, що належали вже до Української Народньої Республики: Холмщина з Підляшем і Волинь з Полісем. Це корінно українські землі, які наш народ замешкував від прословянських часів, землі, що в 1200 — 1340 р. спільно з Галичиною творили Галицько-володимирську державу, — судилося їм поки що жити у тих самих відносинах, що галицькій волости, в тій самій неволі і недолі.

Простір і населення обсаджених частин Холмщини і Волині по обчисленням на 1914 р. було таке:

1. Холмська губернія (повіти: Холм, Білгорай, Замостє, Томашів, Грубешів, Біла, Константинів, Володава) 10.445 км кв. і 841.000 населення, в чому 53% Українців, 24% Поляків;

2. Волинська губ. (пов. Володимир, Ковель, Луцьк, Дубно, Кремянець, Рівне, Острог) 40.548 км. кв., 2.227.000 населення, в чому 70% Українців, 7% Поляків;

3. Городенська губ. (п. Берестє, Більськ, Кобринь) 13.701 км. кв. 715.000 населення, в чому 61% Українців, 12% Поляків;

Минська губ. (пов. Пинськ Мозир) 15.910 км. кв., 402.000 населення, в чому 76 %, Українців, 2% Поляків.

Разом простір Холмщини і Волині має 80.614 км. кв. населення в 1914 р. було 3. 185.000 душ, в чому Українці становили більшість коло 70% (Для порівнання: Східна галичина має 54.577 км кв. і 4.731.651 населення, в чому 64% Українців).

В часі війни 1914 — 1920 р. Холмщина і ще більше Волинь була тереном війни і незвичайно потерпіла через те, Московський уряд у своїй безглуздій політиці в 1914 — 1915 р. зарядив мусову евакуацію, — десятки і сотки тисяч Холмщан та Волинян перенесено у глубину Росії і вони пропали там марно через іміграційні невзгодини. Німці і Австрійці в часі своєї окупації 1915 — 1918 р. евакували знов цілі села на захід. — знов тисячі вимирали у злощасних таборах. Врешті і нова польська влада почала масові арештування і вязнення, особливо української інтелігенції,— цілі сотки загибли через голод і всякі хороби в славних таборах і вязницях у Берестю, Домбю, Стшалковій й ин. Через те доволі густо заселені наші землі запустіли страшно. Статиистика переведена в грудні 1919 р. у північних повітах вказала катастрофальне обниженя населення:

Повіт	Населення 1914 р.	Населення 1919 р.	Густота (на 1 км. кв.) 1914	Густота (на 1 км. кв.) 1919
Берестє	270.300	67.492	55	17
Кобринь	235.000	107.814	45	21
Пинськ	333.600	222.018	28	19

Так отже в кобринськім повіті населення зменшилось більше чим на половину, — в Берестєйщині не лишилася навіть ні одна третина! Правда в 1920—21 р. частина примусових емігрантів стала вертатися на рідні села. Але новий управитель наших земель всею силою старається зломити цей поворотний рух: нещасних, знищених людей вязнить в етапах висилають у табори у глибину Польщі, арештують і вязнять, як підозрілих о більшевизм. З великим трудом Холмщанин чи Волинняк може добутися до своєї власної землі. Кілько тепер населення, не знати напевно — в кождому разі значно менше чим перед війною.

За те на опустошені землі поплила чужа польська кольонізація. Поляки поставили собі мету знищити до решти українське населення і надати Холмщині на Волині польський характер. Польський сойм законом 17 грудня 1920 р. призначив наші землі на кольонізацію між поляків, жовнірів польської війни. Кольонізуються не тільки давні панські маєтки, але й землі української церкви та монастирів. Тисячі десятин вже віддано польським кольоністам —день днем пливуть з глибини Польщі нові ватаги заселюваті і польщити многострадальну Холмщину і Волинь. „Мусимо піднести польське населення на Волині до 75%, тоді буде нам досить", хвалився один з таких кольонізаторів. Чи справді Холмщина і Волинь мають стати польськими землями?!

Населення наших земель через війну зубожіло незвичайно. Безнастанні реквізиції московські, німецькі, австрійські і найбільше польські забрали народови майже весь живий інвентар. Так напр. у Ковельському повіті ще 1915 р. на 1 км кв. було 19 штук рогатої худоби, тепер є 5 штук; свині і вівці упали з 7 на 1 штуку, коні з 4 на 2; спалених і зруйнованих будинків числять 32.000 в цьому одному повіті! Поля довгий час лишались необсіяні і тепер, ще стоять пусткою. Найбільше потерпіло населення над рікою Стохід, де велася все боротьба, — дотепер села там зруйновані і вилюднені останки людий живуть у землянках, гинуть з голодового тифу і инших хвороб.

Нещасне населення рятується як може. Тисячі ідуть на заробітки на захід — на гірку долю, серед чужих, ворогів. Свідоміше громадянство шукає ліпшої долі в організації кооперативів. Кооперація на Холмщині і Волині перед війною стояла вже доволі високо, на східній Волині зросла дуже за час української влади. Польська влада зруйнувала її на ново і робить все можливе, щоби не дати тим орґанізаціям обновитися. Поки що сильнійше зорґанізовані тільки східньо волинські повіти: Дубно, Кремянець, Острог, Рівне — є союз кооперативів і поживчих товарист, що ширять свою сіть на селах. В днях 22 — 23 марта 1921 р. на Волині відбувся зїзд кооператорів і виробив плян дальшої праці. На жаль на західній Волині та в Холмщині дотепер кооперація стоїть дуже слабо.

Цій матеріяльній руїні Холмщини і Волині відповідає вповні руїна духовного життя і національно політичної організації. За царської Росії ці землі були дуже мало освідомлені, — це був головний терен обєдинительної агітації, яку вело головно чорносотенне духовенство. Український рух переслідувано й нищено всякими способами, недозволено ніколи на видавання української книжки, й газет, не дозволювано навіть на театральні вистави. Прийшла війна і західні окупації. І Німці і Австрійці з недовірям відносились до Українців. Німці, аж під кінець своєї влади дозволили в Білій на Підляші видавати українську ґазету і дали можність оснувати українські школи. В австрійській окупації тільки завдяки великій праці Українських Січових Стрільців можна було оснувати пятьдесять українських шкіл на Волині, — на ніщо більше не дозволено. Поляки, що були в австрійській окупаційній адміністрації, відразу трактували Холмщину, як країну чисто польську, і Волинь почали вони також польонізувати. Українська влада по берестейськім мирі на короткий час працювала на тих просторах, скористали з того найбільше східні повіти Волині де заложено ряд шкіл і культурних орґанізацій. Польська влада і ці культурні почини знов зруйнувала.

Холмщина дальше вважається частиною коріної Польщі і польонізується безоглядно. Українці не мають тут ніяких прав. В уряді ні в суді українська мова не признається. Не дозволена ні одна українська народня школа, не говорити вже про середні школи. Коло 300 учителів Українців без посад. Богато церков замінено на польські костели; в холмській катедрі, де лежать мощі короля Данила, основника Холма, богослуження провадять польські ксьондзи і в казаннях нищать український народ. Щоденна річ арешти, інтернования, конфіновання. Почин обновлення укр. орґаізацій в Холмщині дав національний зїзд в Холмі 5 мая 1921 р., що вибрав свою делеґацію до дальшої праці.

На Волині українство від початку було сильнійше і не дало зломити себе польській політиці. Утрималася тут частина основаних давнійше шкіл небогато. На державних коштах є напр., у володимирськім повіті 24 початкові щколи, в ковельськім 27., в луцькім 65— польських шкіл у кожному повіті є у двоє більше! В цих українських школах счаста вчать Поляки, що гаразд не знають української мови і тільки через школу польонізують діти. Все те низчі початкові школи, вищих початкових майже нема. Польська влада дуже неохотно відкриває українські школи. В богато місцевостях насильно накидаються польські школи або т. зв. утраквістичні з польськими учителями. Свідомійші села ведуть з польською школою рішучу боротьбу через зорґанізований бойкот і школи і учителя Поляка. В деяких випадках повелося таки добути свою школу. Українське громадянство удержує своїми коштами цілий ряд приватних шкіл, так напр. кременецька „Просвіта" має 15 своїх шкіл. Середні школи всі без виїмку на приватнім удержанню. З Фахових шкіл утримались тільки одна сільсько господарська в Тростянці коло Рівного. український учительський семінар був також тільки один у Держані, коло Дубна. Українські ґімназії є дві: у Кремянці і в Луцьку, — в инших містах не дозволено їх вважаючи на всі заходи. В Кремянці є православний духовней семінар.

Опіку над малими дітьми особливо воєнними сиротами, ведуть окремі захисти, найліпше зорганізований у Ковлі. Ці захисти стараються протиділати польонізації яку ведуть польські охоронки — сотки українських сиріт вивезено в глибину Польщі, де вони спольщилися. Позашкільною освітою займаються „Просвіти", що мають головні осідки у всіх повітових містах і закладають свої філії по селах напр. „Просвіта" в Луцьку мала 20 філій. При кожній „Просвіті" є бібліотека з читальнею, бувають аматорські трупи, що дають вистави і концерти. Всюди святкуються святочно Шевченкові роковини. Місцева владна очевидно старалася робити всякі перешкоди, замикає читальні, заборонює вистави, недопускає людий на концерти і т. д. У східних повітах у більших містах є всюди свої книгарні. На жаль, занепала цілком видавнича діяльність. Хоч Волинь розвинула досить значну орґанізаційну працю, дотепер не змогла вона добути для себе ніяких політичних прав. Українська мова в урядах таксамо зневажується як за царської Росії; українські товариства чатки і вивіски в польській мові мусять давати оповістки, печатки й вивіски в польській мові; таксамо вивіски крамниць мусять бути польські. До державних урядів і публичної служби Українців не приймають, —недавно позбавлено служби пару сот залізничників, десятки учителів Українців є без посад. Не дозволено на ніяку явну політичну орґанізацію, — партії орґанізуються потайки, також анонімно виступає Національний Комітет Волині.

Холмщина і Волинь поділяють ту саму долю що Галичина, під одною без оглядно руйнуючою обсадою. Конечне є ближче познайомлення синів одної України, конечна спільна праця і орґанізація.

ВЯНУТЬ ЦВІТИ.

Вянуть цвітки, листє опале,
Небо низьке, олове,
Як вінець, що поблідне,
Нім замре і скамяніє.

Поле в млі, як в домовині
Під покривалом небощик,
Смерть лягає по долині,
З неба накрапає дощик.

На розпітті хрест дрімає,
На хресті ворона кряче,
Осінь стернями блукає
І за літом гірко плаче.

Жаль їй цвітів, що звялила,
Жаль землі, що в смутку ниє,
Білі руки заломила,
Понад полем йде і вие.

Богдан. Лепкий.

ПЯТЬ ЛІТ ПІД ЗЕМЛЕЮ.

Місто Смоленськ мало таку сензацію. Тамошні поліційні власти викрили бувшого царського офіцира Юрія Боровікова, котрий, боючись заслання, скривався повних пять літ під землею. В році 1919. покликано підчас мобілізації Боровікова до війська, але він по дорозі на фронт загубився і вернувся у своє село Забереже в Смоленській губернії. Під хатою є підземна кімната з тайним входом. Із цієї підземної кімнати не виходив Боровиков повних пять літ. Харчі приносили йому. Нещасливий і літом і зимою загортався в кожухи й подушки, щоби охоронитися від підземної студені. За той час майже здичів, боячя навіть найменьшого шелесту або гамору, а таки не мав сміливости вийти на денне світло. Боровіков був у поліційних списках зазначений вже як пропавший. Його родина користувалася на основі цього рiжними податковими полекшами. Тепер власти замкнули Боровікова.

НА ПОМІЧ УКРАЇНСЬКИМ ДІТЯМ

Рідна Школа із Західної України кличе о поміч!

Поміч потрібна негайно!

Як помогти?

Нехай кожде українське товариство в Америці на найблизшому мітингу ухвалить від себе допомогу в сумі від 5 до 25 долярів і зараз вишле на Рідну Школу до Обєднання.

А кождий свідомий Українець і Українка нехай вишле НЕЗАПЛАЧЕНИЙ досі народній податок за 1923 і 1924 до Обєднання, в сумі 6 долярів.

Тоді Обєднание вишле зовсім вистарчаючу допомогу до старого краю на українські приватні школи і на оборону сих шкіл усіми можливими способами.

Спішіться, бо пізно іноді значить запізно!

Допомогу посилати через Обєднание на адресу:

OBYEDNANNYE, 847 N. Franklin St., PHILADELPHIA, PA.

НА ДОПОМОГУ РІДНОМУ КРАЄВИ.

(Жертви зложені до Обєднання в часі від 1. вересня до Конгресу, то є 28. жовтня с. р.)

43) **Ню Йорк, Н. Й.** збірка на Р. Ш., переслав Петро Мадієв .. 7.80 (Зложили: Ілько Матієв і Дубляник по 2 дол.; Петро Матієв 1 дол.; по 50 ц.: Василь Добровільний, С. Василинюк, М. Савіцький, Д. Гула 30 ц., а по 25 ц.: Д. Нападюк, С. Скородинський, П. Порада, С. Николін).

44) **Бруклин, Н. Й.** о. Володимир Лотович від адміністрації дому Нар. Комітету ....200.00 (Розділено на воєнні сироти перемиської, львівської і станиславівської дієцезії).

45) **Нюарк, Н. Дж.** Жіноча Громада ім. Ольги Бесарабової при Корт стр. ....200.00 (Розділено: Р. Ш. $100, по $25: Укр. Високі Школи, інваліди, сироти і фонд ім. О. Бесарабової).

48) **Петр Амбой, Н. Дж.** переслав Пилип Щуцький ....18.85 (Зложили: о. сов. Чаплинський 6 дол. як нар. под., а в церкві на інвалідів 12.85).

47) **Йонкерс, Н. Й.** переслав о. Сполітакевич ....57.50 (Нар. под. від Бр. св. Андрея, від. 12 У. Н. С., 6 дол., а 51.50 зібрано підчас акафисту в церкві св. Арх. Михаїла на Р. Ш.).

48) **Джерзи Сіті, Н. Дж.** переслав о. Лев Вань ....59.40 (На Р. Ш. зібрано в церкві св. Івана Хрестителя (гора міста) 30.50, Сестрицтво Неп. Зач. Пр. Д. при тій самій парохії 20 дол., о. Лев Вань 5 дол. Кромі сего зібрали шкільні діти: Евгенія Косьноцька, Ева Піддубчишин і Анна Рубінович 3.90 дол. на воєнні сироти в Галичині).

49) **Філядельфія, Па.** Укр. кат. епископ др. Константин Богачевський ....30.00 (Для Націонал. Музея у Львові).

50) **Філядельфія, Па.** о. Павло Процько, нар. податок 5.00

51) **Бруклин, Н. Й.** о. Вол. Лотович на Р. Ш. збірка в каплиці св. О. Николая на Савт Бруклин (Зложили: Василь Чоподайло 1 дол., дрібними 2.35 дол.). 3.35

52) **Мінеаполіс, Мін,** збірка, переслав Микола Ґрубрин ....40.00 (Зложили: на Р. Ш. $19; по 2.50: Микола Ґрубрин, Іван Коцюба, Антін Процай, Петро Андрущак, а Микола Кіт 2 дол.; по 1 дол.: Микола Гаврилюк, ків Ґрубрин, Павло Федорців, Григ. Федушко, Петро Парій, Микола Ванджура і Іван Щерба. На пол. вязнів $21; по 2.50: Микола Ґрубрин, Іван Коцюба, Антін Процай, Петро Андрущак; по 2 дол.: Микола Кіт і Петро Ґайва, по 1 дол.: Микола Гаврилюк, Яків Ґрубрин, Іван Щерба, Микола Ванджера, Павло Федорців, Петро Парій і Григорій Пастушенко).

53) **Шенандоа, Па.** о. П. Середа нар. под. через 144 від. „Провидіння" 3.00

54) **Філяделфія, Па.** Т-во Амер. Горожан при 847 Н. Френклин, нар. под. 12.00

55) **Ембрідж, Па.** переслав на Р. Ш. о. Іван Ортинський ....30.15 (Збірка в церкві св. Ап. Петра і Павла в Ембрідж 16.75, в Вудлавн, Па. 8.40, а від себе 5 дол.).

56) **Н. С. Пітсбурґ, Па.** Бр. від. 45 „Провидіння", переслав Іван Свік ....20.00 (Місто делегата на Конгрес по 10 дол. на Р. Ш. і інвалідів).

57) **Нентікок, Па.** о. Мик. Струтинський на кооперативу „Рідна Школа" 10.00

58) **Ірі, Па.** Бр. св. Петра і Павла, від. 40, нар. под., переслав В. Гаврилів .... 2.50 (Зложили: Н. Гаврилів 75 ц., М. Пелінський 50 ц., а по 25 ц.: В. Гаврилів, Т. Сатишур, Г. Бекера Й. Вітковський, В. Томс).

59) **Йонкерс, Н. Й.** збірка на мітингу тов. „Подільська Січ", від. 8. У. Н. С., на Р. Ш. ....14.00 (Зібрав Василь Мандзій, а зложили: Іван Дучинський 2 дол., по 1 дол.: Василь Мандзій, Василь Голіят, Іван Сокира, Семен Пилипишин, Ізидор Каблак, Гр. Сакела, Йосиф Олещук, Іван Іпщишин, Микола Гаврилюк, а Мих. Федьків 50 ц., дрібними 2.50).

60) **Карнеґі, Па.** на Р. Ш. зібрав Роман Пристай .... 6.00 (Зложили: о. Олекса Пристай 2 дол., а по 1 дол.: Роман Пристай, Анна Кирик і Анна Весоловська, по 50 ц.: Стефан Харіток і Осип Ґронський).

61) **Мікісракс, Па.** Бр. св. Володимира, від. 91 У. Н. С., нар. под. переслав А. Гальчак .... 9.50 (Зложили: Баран Григорій 2 д., Микола Рудавський 1.50, по 1 д.: Косяк Олекса, Іван Вищатицький, Ліга Дмитро 75 ц.; по 50 ц.: Сидір Дмитро, Думич Микола, Лозик Григ., Вознічак Юрій, Гальчак Андрій, Ґаврік Михайло).

62) **Пеорія, Ілл.** Т-во Укр. Робітників від. 190 У. Н. С., нар. под., переслав В. Бігун .... 2.50 (Зложили: по 50 ц.: В. Бігун, А. Куш, А. Пайончковський і П. Пайончковська).

63) **Слейтерсвіл, Р. Ай.** Павло Олійник на сироти в Перемишли 5.00

64) **Бруклин, Н. Й.** Бр. св. Димитрія, від. 32 „Провидіння", нар. под. .... 2.25 (Переслав Гр. Бурбуник, зложили: Іван Возьний 1 дол., о. Вол. Лотович 50 ц., а по 25 ц.: Дмитро Тихий, Роман Кузьма і Стефан Фіцалович).

65) **Бріджпорт, Конн.** збірка на Р. Ш. переслав Й. Волк. ....10.70 (Зібрано з нагоди празника і посвячення образа в укр. кат. церкві по промові Н. Величка).

66) **Перт Амбой, Н. Дж.** збірка на Р. Ш. переслав о. сов. Йосиф Чаплинський ....102.00 (Зложили по 10 дол: Укр. Гор. Клюб і Тов. „Січ", Павло Гаврилів 5 дол., о. сов. Чаплинський 3 дол., а по 2 дол.: Степан Куцик, Микола Максимович, Мих. Жилка, Теодор Павриш, Мик. Дидяк, по 1 дол.: Розалія Моренко, Ксеня Полуйка, Петро Макар, Павло Мощар, Петро Стопень, Теодор Яхван, Микола Шийка, Дмитро Брошняк, Василь Федешин, Михайло Куник, Осип Стеткевич, Бронислава Стеткевич, Ів. Швайлик, Н. Н. і Н. Н., Григорій Лайкош, Катерина Мельникевич, Теодор Бережанський, Степан Ґураль, Михайло Сорока, Дмитро Швайлик, Іва-н Горбус, Степан Гонимар, Михайло Чмир, Михайло Чорпіта, Петро Дикий, Ілько Шиґера, Микола Вербицький, Михайло Яцишин, Андрій Яричевський, Михайло Гойда, Михайло Келт, Михайло 8течишин, Микола Ридош, Василь Дригинич, Петро Ковальчик, Григорій Дячишин, Григорій Ґиба, Петро Кричковський, Роман Невида, Петро Князь, Іван Ваверчак, Ілько Чижик, Теодор Бізняк, Василь Глива 60 ц., а по 50 ц.: Мих. Шляхетко Михайло Чумер, Андрій Рожик, Іван Стек, Григорій Терефенко, Агафія Ґураль, Доська Розкош, Юрій Литка, Данило Петрів, Іван Ґелета, Марія Гаврилко, Тома Мощар, Дмитро Федчишин, Іван Пачковський, Дмитро Масник, Іван Мацюрак, Василь Цап, Василь Тресньовський, Лесь Сишин, Катерина Маличишин, Гнат Савків, Григорій Терефенко, Михайло Терефенко, Дмитро Макар. Решта дрібними датками).

Разом зібрано від 1. вересня до Конгресу (до 28. жовтня) $1,530.48

Обєднание Укр. Орг. в Америці.

ГАРБУЗ І ЙОГО РОДИНА.

(Зі збірки Володимира Гнатюка).

Ходить гарбуз по городу,
Питається свого роду:
Ой чи живі, чи здорові
Всі родичі гарбузові?

Обізвалась жовта диня,
Гарбузова господиня:
Іще живі і здорові
Всі родичі гарбузові.

Обізвались огірочки,
Гарбузові сини й дочки:
Іще живі і здорові
Всі родичі гарбузові.

Обізвалась морковиця,
Гарбузовая сестриця:
Іще живі і здорові
Всі родичі гарбузові.

Обізвались бураки,
Гарбузові свояки:
Іще живі і здорові
Всі родичі гарбузові.

Обізвалась бараболя,
А, за нею і фасоля;
Іще живі і здорові
Всі родичі гарбузові.

Обізвався старий біб:
Я іздержав увесь рід!
Тому живі і здорові
Всі родичі гарбузові.

Ой ти гарбуз, ти перістий,
Із чим тебе будем їсти?
Миску пшона, кусок сала,
Ось до мене вся приправа.

Клим Поліщук.

„ВОЄНКО"

(Із записної книжки).

(Продовження).

V.

В маленькій, вимазаній білою глиною, кімнатці було тихо й затишно. Одним одне малесеньке віконце було завішене біленькою фіраночкою, в кутку стояв невеличкий столик з книжками, а над ним копія картини Ґвідо Рені „Христос у терновім вінку". Далі по стінах висіли картки українських письменників, видання „Союзу Визволення України", а між ними незмінні „Гагілки" і „Гість з Запоріжя".

— Сідайте і будьте як у себе в дома! — сказав він до мене, висунусши з під стола табуретку.

Я сів став переглядати його книжки. Все старе й давно знайоме, але характерне для інтелігента з народу. „Історія одного селянина" — Еркмана Шатріяна, „Боротьба за право" — Француза, „Ілюстрована історія" — Грушевського і тутже старе видання Леніна— „Письма о тактикѣ".

— Читаєте де що? — спитався я його.

— Де там у чорта читати?! — сказав він. — Самі бачили мою роботу!...

— А, так! Я дивуюся вам, як ви так можете?...

— Мушу, то й можу! По перше, як я вже казав, мене ніякий чорт тут не зачіпає, а по друге — я захищаю село від червоних грабунків...

— Ви захищаєте, а ваші товариші грабують...

— Не дуже!

— Яж сам бачив, як той „начальник" поводився!

— Чорт його знає, що йому сталося?! — зітхнув Коцюбенко. — Ранійш він не був таким!...

— Мені здається, — сказав я, — що він завидує Журибіді... Ви стільки йому всяких назв надавали...

Коцюбенко замислився. Довго думав і ходив від ліжка до порога і від порога до ліжка, а потім підійшов до мене і зітхнув:

— Дійсно я не розраховував! Бачите, коли я давав йому всякі адміністративні назви, то передовсім мав на увазі його жадобу бути начальством і цілковиту нездалість начальствувати. Отже досі було так, що всі назви носив він, а ділом відав я, але тепер, боюся, щоб він не зазнався...

— А чому ви того Підкуйногу не зробили хоч яким небудь Опродкомом?

— Досить з нього того, що вже має!... Тож він і так уже в печінки всім вївся. Полотно „реквірує", кури „реквірує", самогон „реквірує"...

— А вий його прогнали!

— Куди вже там! Пізно тепер! Перше те, що його була вибрала громада, а друге — його молодший брат у повітовій чрезвичайці служить...

— Ну, так що з того?

— Нічого! Треба миритися, та й усе!

Затих і знов зачав ходити по хаті. Раптом пляснув себе по лобу долонею і сказав:

— Не я буду, коли я його не знищу!

Вийняв з кишені револьвера і любовно притис його до лилиця.

— Найпевніший друг і товариш у наші часи! — сказав.

Сам не знаю через що саме мені згадалися вірші якогось комуністичного поета про те, що на всяке насильство треба відповідати тільки насильством і я промовив:

— Мені здається, що цим ви нічого не зробите... Що з того, що ви знищите одного Підкуйногу, як навколо нас буде одна дика сила?... Лишіть ви цю всю гру і ходіть зі мною.

— Нікуди я звідси не піду, бо цей куточок мій!...

Став лицем до образа Христа в терновім вінку і взяв мене за руку:

— Бачите цей образ? Коли я був на польському фронті, то знайшов його в розбитому костьолі. Ви подивіться ліпше і побачите дві маленькі дірочки від револьверових куль. Його московські салдати розстрілювали за те, що він не православний...

Він говорив якимсь чудним, надірваним, наче глухим голосом, а його лице весь час болюче здріґалося. Простягнув руку до образа і показав мені дві чорні цяточки: одна коло вуха, а друга в середині терневого вінка.

— Розстріляли й покинули, а я найшов його і носив з собою доти, доки не прийшов сюди. Тепер я його оправив, поставив над своїм столом і вирішив ні на крок не відступати від нього...

Я згадав нашу зустріч у лісі, як він показував мені револьвер, і порівнюючи з даним моментом, подумав: „Коли не божевільний, так романтик..."

Але він наче відгадав мої думки, повернувся до мене і сказав:

— Ви не думайте, що божевільний, або лишнє випив! Нічого подібного! Я тільки сучасний інтеліґент і такий як і ви, анархіст-індівідуаліст. ..

Кинув револьвер на стіл і дико засміявся:

— Одначе, так збожеволіти дуже легко!... Рушив з місця і збожеволів!...

Я мовчки дивився в його незвичайно непорушні і незвичайно блискучі очі і відчував як по спині проходили дрижаки...

— Не бійтеся! — кивнув до мене головою.— Я не збожеволів і не збожеволію, а напевне до Постернака...

— А хто він такий? — спитався я.

— Тутешній чоловік і добрий господар... Був колись волосним старшиною, а ще перед приходом червоних — сільським головою...

— А деж він тепер?

— Пограбував його наш „начальник" зі своїми міліцейськими, а він розлютився і в повстанці пішов... Хоче помститись...

— Дивно мені! — сказав я. — Як тільки ви можете тут сидіти й потурати примхам усяких...

— Мовчіть! — різко спинив він мене. — Я тут сиджу, бо мушу сидіти...

Урочисто повернувся в куток і показав на образ Христа.

В той час вікно задзвеніли і здоровезний камінь, просвистівши коло мого вуха, вдарився об протилежну стіну кімнати. Свічка на столі затремтіла і згасла. Коцюбенко зігнувся і кинувся до дверей. Прочинив і крикнув:

— Гей, хто там?!...

Ніде нічого. Тільки одні жаби на болотах кричали, аж навіяло з лісових нетрів.

— Бр... холодно як!... — промовив Коцюбенко і вистрілив. Голосна луна відкликнулася десь аж на болотах і знову стало тихо.

Він ще постояв трохи і зачинив двері.

— І хтоб це міг бути?! — замислено промовив сам до себе. — Та цього я не подарую...

Я сидів на цьому місці і щось чудне трівожило мою душу і заставляло забути і за довгу подорож і за страшну втому, від якої боліли кости й темніло в очах. В мізку, чим далі, тим більше зростало якесь незрозуміле напруження, яке затаено чогось ждало й сподівалося.

Коли тут коло хати застугоніло і хтось з усієї сили шарпнув за двері.

— Товаришу Коцюбенко, відчиніть! — почувся дріжучий, старечий голос.

— Неначе товариш-дід! — промовив Коцюбенко і кинувся до дверей.

— Хто там?

— Це я! Відчиняйте, Бога ради!...

— Засвітіть світло! — сказав він до мене, відчиняючи двері.

І при світлі свічки ми побачили блідого, як смерть, переляканого дідуся, сива голова якого була розкудовжена, а крізь пірвацу сорочку визирало худе й жовте старече тіло. Дріжучи, як у пропасниці, він говорив:

— От, нещастя!... От, біда!... Господи, спаси й помилуй!....

— Що сталося діду?! — спитався Коцюбенко і лице його пополотніло.

— Ой, тікайте скорійше! — закашлявся дідусь. — Тікайте, бо вони сюди прийдуть!...

— Та кажіть-же нарешті, що там такого сталося?! — крикнув сердито Коцюбенко. — Куди тікати? Чого тікати? Хто сюди має прийти?...

Дідусь сів на ліжко й заплакав:

— Насилу вирвався... Чека хотіла зробити...

— Що таке? — Здивувався Коцюбенко.

— Чека, кажу, хотіли зробити... — плакав далі дідусь. — Пан-отцеви вже зробили....

— Нічого не розумію.. — розвів руками Коцюбенко і взяв дідуся за плече. — Кажіть-же!...

(Конець буде).